

Onderwerp Stand van zaken energietransitieplannen

Steller Paul Corzaan

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 0615893475 Bijlage(n) - Ons kenmerk 6795943
Datum 28-03-2018 Uw brief van Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Aardgasvrije wijken staan prominent op alle energieagenda's van het Rijk, Provincies en Gemeenten. Met het schrappen van de aansluitplicht op een aardgasnet per 1 januari 2019 voor nieuwbouw heeft Minister Wiebes (ministerie EZ & K) duidelijk gemaakt dat al op korte termijn de warmtevoorziening door hernieuwbare bronnen ingevuld moet worden. Ook voor bestaande woningen zal dit op (korte) termijn moeten gaan gebeuren. Vragen die daarbij opkomen zijn: hoe kunnen we een bestaande woning verwarmen zonder aardgas en zonder cv-ketel? Wat moet er daarvoor in een woning gebeuren? Wat betekent dit voor de omgeving en hoe wordt dit gefinancierd? Wie gaat straks de rekening betalen en hoe houden wij energie betaalbaar? Door financiële en technische consequenties kan dit ook sociaaleconomische en maatschappelijke gevolgen hebben. Wij voelen de urgentie en zien in dat het noodzakelijk is om daarmee zelf aan de slag te gaan. Daarom heeft u in 2017 ons plan 'Groningen Aardgasloos 2035' ontvangen. Met deze brief informeren we u over de vervolgstappen.

Kader

In het kader van de Greendeal aardgasvrije wijken, Groningen aardgasvrij 2035 en de wijkaanpak op gebied van energie, zijn wij vorig jaar samen met Enexis en de Gasunie gestart met het uitvoeren van een aantal 'wijkpilots'. Tijdens de noordelijke klimaattop in november hebben wij daarvoor met Enexis en Gasunie een intentieovereenkomst getekend. Doel is dit jaar van zeven wijken in de Stad een energietransitieplan klaar te hebben. Wij zijn de eerste gemeente (koploper) in Nederland die dit in samenwerking met een netwerkbedrijf voor alle wijken gaat uitvoeren. De transitieplannen gaan wij vanaf 2021 integreren in het omgevingsplan.

Het Rijk heeft aangekondigd dat in 2021 iedere gemeente van elke wijk, dorp een warmte(transitie)plan moet hebben vastgesteld. Dit is een besluit door uw Raad. Daarbij gaat het Rijk ervan uit dat de betreffende wijkbewoners hebben meegesproken en meegewerkt aan de plannen in hun wijk.

Op dit moment is het ons nog niet duidelijk hoe deze verplichting door het Rijk (ministerie Ecomische zaken Klimaat (EZK)) wordt uitgewerkt en wat dit voor ons gaat betekenen.

Omdat de invoering van de omgevingswet (zie hieronder) nog enige tijd op zich laat wachten bestaat de mogelijkheid om in het kader van de Crisis en Herstelwet (Chw) wijken met concrete plannen voor energietransitie aan te wijzen als experiment. De ontwikkelingen op dit moment op het gebied van energietransitie in de wijken Paddepoel en Selwerd geven hier mogelijk aanleiding toe. Als koploper hebben wij nog veel vragen over wet en regelgeving. Een door het Rijk goedgekeurde experiment kan duidelijkheid geven. Wij verzamelen alle knelpunten waar wij nu tegenaan lopen en proberen in de loop van dit jaar met een voorstel te komen voor zo'n experiment.

In 2016 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Omgevingswet. Op dit moment wordt de Omgevingswet uitgewerkt in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's). Alhoewel energietransitie en klimaat wel als belangrijke beleidsdoelstellingen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) worden benoemd, zijn energie/klimaat geen relevant belangrijk thema in de wet. Ook de te gebruiken instrumenten zijn nog niet bepaald. De basis en manier waarop een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) te maken ontbreekt op dit moment.

Wij zijn de eerste verkenningen hoe wij de energietransitie kunnen borgen binnen de Omgevingswet gestart. Mede dank zij deze verkenningen met Enexis en de Gasunie heeft het Ministerie EZK onlangs aangekondigd dat zij onderzoeken of er een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) moet komen om energie / klimaat toch een plaats te geven in de Omgevingswet. De uitkomst hiervan bepaalt of wij energie een goede, juridisch verankerde plaats kunnen geven in het toekomstige omgevingsplan voor de gemeente. We volgen deze ontwikkelingen met grote aandacht en zodra wij meer weten komen we bij u hierop terug.

Enexis heeft aangegeven de werkwijze en aanpak (en mogelijke uitkomst) uit Groningen te gaan meenemen naar de overige 130 gemeenten en 6 provincies in hun werkgebied. Daarmee een landelijke verspreiding van de "Groningse aanpak".

Voor de transitie naar een aardgasvrije warmtevoorziening zijn ook juridische aanpassingen nodig. In het Gronings Bod vroegen wij om een warmterecht in plaats van de wettelijke gasplicht. Op korte termijn komt de verplichte aansluiting op aardgas voor nieuwbouw te vervallen. Dit is nu in de Wet voortgang energietransitie (Wet Vet) opgenomen. Hiermee krijgt de gemeente de mogelijkheid om nieuwbouw te verplichten aardgasvrij te zijn. Dit is voor ons een belangrijke stap. Daarnaast bereiden wij een collegevoorstel voor om ook nieuwbouw die dit jaar gepland staat mee te krijgen in nieuwbouw zonder aardgasaansluiting. (De meeste bouwers, ontwikkelaars kunnen dit maar zoeken op dit moment de weg van de minste weerstand. Daarmee is een cv-ketel op aardgas in huidige nieuwbouw nog steeds standaard.)

Energietransitieplan

Momenteel maken wij voor zeven wijken energietransitieplannen. Dit doen wij op twee manieren. In drie wijken maken wij deze energietransitieplannen samen met actieve bewonersorganisaties. In vier andere wijken, waar nog geen sprake is van bewonersparticipatie, maken wij zelf de plannen en gaan dan vervolgens met deze plannen in overleg met de wijkbewoners.

Wij proberen te ontdekken wat voor welke wijken nu de beste werkwijze is. Niet in elke wijk zijn bijvoorbeeld bewoners actief rondom het thema energie / duurzaamheid. Hoe kun je in een wijk zonder een actieve bewonersgroep toch een begin maken? De uitkomsten zijn momenteel ongewis. Wat we wel denken te weten is dat voor nagenoeg elke wijk maatwerk nodig is.

In de uitwerking wordt niet alleen naar warmte gekeken, maar ook naar elektra en toekomstige (elektrische) mobiliteit. Deze uitwerking noemen wij een energietransitieplan. Een energietransitieplan omvat een aantal mogelijke scenario's (meestal drie) om in 2035 op wijkniveau energieneutraal en aardgasvrij te zijn. Mogelijke scenario's zijn collectieve warmtenetten, all – electric oplossingen en groengas / hybride systemen. Naast een beschrijving van de huidige situatie wordt ook aangegeven welke stappen noodzakelijk zijn om het doel te behalen. Naast 'techniek' wordt ook gekeken naar sociale omstandigheden (met welke bewoners, huurders, eigenaars hebben we te maken) en CO₂ doelstellingen. We proberen inzicht te krijgen in onze toekomstige energierekening en ook inzicht te krijgen in de vraag wie deze lasten moet / kan gaan dragen. Wij willen inzicht krijgen in deze mogelijke verdeelsleutel tussen overheden, energieleveranciers, netwerkbedrijven en de afnemers. Hiervoor willen wij aansluiten bij een Maatschappelijk Kosten Baten Analyse (MKBA).

Uiteindelijk is het aan uw raad om te komen tot besluitvorming op een aantal cruciale thema's zoals bijvoorbeeld socialisering van kosten, noodzakelijke investeringen vanuit gemeente en een prioritering in aanpak. Wij komen, bij het vaststellen van de energietransitieplannen, hiervoor met een uitgewerkt voorstel.

Van de wijken Selwerd, De Wijert (beide wijkvernieuwingswijken), Vinkhuizen Noord (staat in de planning om aardgasnet in 2021 te vervangen) en bedrijventerrein Driebond maken wij zelf een energietransitieplan. De uitkomsten uit de pilot kunnen meteen integraal meegenomen worden in de wijkvernieuwingsopgave voor Selwerd en De Wijert. In De Wijert wordt bijvoorbeeld samen met de wijkbewoners in het kader van de wijkdeal gewerkt aan een energiedeal. Het energietransitieplan in Vinkhuizen Noord kunnen we gebruiken om samen met de wijkbewoners te bepalen of het vervangen van het aardgasnet in deze wijk nog wel noodzakelijk is.

Van de wijken Paddepoel (Noord), Noorderplantsoenbuurt en Reitdiep hebben bewonersorganisaties zich actief gemeld met de vraag of de gemeente hun kan ondersteunen op het gebied van het energieneutraal worden van betreffende wijk/ buurt. Vanaf begin af aan zijn deze bewoners betrokken bij de uitwerking en bepalen zelf mede de koers.

In samenwerking met Quintel is voor deze drie wijken een Energietransitie-model gebruikt. Elke wijk in de stad kunnen wij zo modelmatig bekijken en daarmee ook naar de samenhang tussen wijken en de totale opgave voor de Stad. Ook onze routekaart (in het voorjaar een presentatie in uw raad) werkt op basis van het Quintel model.

Inmiddels hebben wij zelf een uitgebreide (geografische) database opgebouwd met daarin relevante en betrouwbare informatie (CBS, bureau Statistiek) die noodzakelijk is voor de energietransitie. Naast huidige energieverbruiksgegevens zijn bijvoorbeeld ook de netwerkgegevens van Enexis van elektriciteit en gasnetten daarin opgenomen. Ook geplande vervangingen van de infrastructuur (gasnet, riool, waterleidingen, bomen, vernieuwen wegen) zitten in deze database. Op wijkniveau proberen wij dit zo nauwkeurig mogelijk te doen zodat er op basis van zo volledig mogelijke informatie en in samenhang met relevante ontwikkelingen keuzes kunnen worden gemaakt in de energiestrategie van wijken. Bijvoorbeeld voor ruimtereservering voor een warmtenet, zonnepanelen of nieuwe tracés voor zwaardere elektranetten.

De opgave is groot. We hebben het hier over meer dan vijftig wijken. Daarom hebben wij gekozen voor een gestandaardiseerde aanpak. Doel van deze pilot is om te komen tot een werkwijze die we ook kunnen toepassen in de andere wijken.

Met het energietransitieplan gaan wij de wijk in, en vertalen dit samen met de bewoners, stakeholders naar een gedragen wijkenergieplan. Daarbij nemen wij onder andere mee:

- Hoe kan de wijk zelf een rol spelen in de energietransitie in hun wijk?
- Welke rol kunnen partijen zoals Groningen woont Slim, Buurkracht en Grunneger Power en anderen in onze aanpak hebben?

- Wat zijn de kosten en welke financieringsmogelijkheden zijn er, cq. moeten er ontwikkeld gaan worden?
- Op welke manier moeten we communicatie, marketing gaan inzetten?
- Wat is de eventuele stedenbouwkundige impact?
- En tenslotte hoe moet de Roadmap naar 2035 eruit zien en wat wordt ons uitvoeringsprogramma voor de komende jaren?

Bovenstaande wordt nu in de wijken Paddepoel, Noorderplantsoenbuurt en Reitdiep uitgezocht. Vanuit het Energieteam van de gemeente wordt hier extra capaciteit op ingezet. Paddepoel heeft vanaf begin januari een eigen projectleider. Ook voor de andere wijken wordt gezocht naar een professionele begeleiding, ondersteuning.

Wij willen dat in 2021 alle wijken en dorpen in de gemeente Groningen een gedragen wijkenergieplan hebben. Deze uitwerkingen worden in het kader van de Omgevingswet verwoord in de omgevingsvisie en in het omgevingsplan verwerkt. Dit wordt dan ons beleidskader, toetsingskader en monitoringsinstrument om de opgave te kunnen volgen en te sturen.

Op onderstaande website vindt u een informatieve animatie over de aanpak in de Stad.

<https://vimeo.com/252072002> (of via Google: zoektermen: vimeo, groningen, energieneutraal)

In het najaar van 2018 willen wij bij u terugkomen met onze wijkenergieplannen van Paddepoel, Noorderplantsoenbuurt en Reitdiep en de (concept) energietransitieplannen van de vier andere wijken. Op dat moment komen wij met een evaluatie van onze aanpak tot nu toe en met een voorstel voor de verdere uitwerking van de overige wijken, buurten en dorpen in de gemeente Groningen. Ook kunnen we dan duidelijk maken welke gevolgen, impact de verdere uitvoering van deze aanpak heeft.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten', written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink', written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink